

Мл 33Б
В помощ на агитаторите и
пропагандистите

К 33/Р 95

120000868192

К 46
РУСЕНСКИ ОКРЪГ
ПРЕЗ
ДВАДЕСЕТИЛЕТИЕТО

Окръжен комитет на Българската комунистическа партия

Русе, август 1964 година

2095
Изминаха двадесет години от оня ден, в който работниците от Тракийята вдигнаха и носиха на мощните си рамене всред ентузиазирания безброй първия джиб, слязъл на българска земя със съветски бойци и със Свободата.

Изминаха двадесет години от оня ден, в който русенци с възторг посрещнаха победата на великия Девети септември, на отечествено-фронтовското знаме. Те бяха вградили в нейната основа живота и героизма на бележити свои братя и сестри като Александър Атанасов, Найден Киров, Вела Пискова, Минчо Топалов, Филип Раковски, Петър Попов, Петър Караминчев, Дяanko Стефанов, Леон Таджер, Здравко Чампов, Ана Вентура, Мара Манева и още много и много други незабравими, безсмъртни дейци на Българската комунистическа партия.

Изминаха двадесет години от оня ден, в който на възторжения митинг в Русе ветеранът Димитър Анастасов, русенският Дядо, и секретарят на окръжния комитет на Партията Никола Попов говориха на русенци за новата ера, която настъпва в живота на българския народ.

Това бяха двадесет години на упорита и жестока борба, на вдъхновен труд за победата на социализма.

Народът на труда, сплотен в Отечествения фронт и мъдро ръководен от Българската комунистическа партия, разби реставраторските опити на повалената експлоататорска класа, разгроми предателската опозиция, укрепи народната си власт и с прекрасната, неопценимата, безкористната, братската помощ на Съветския съюз се залови да осъществява великия завет на Георги Димитров.

Това бяха двадесет години на грандиозни успехи, на победи след победи, на неспирен възход по пътя на социализма и комунизма.

За огромните успехи на Русенски окръг във всички области на социалистическото строителство през двадесетте години се опитахме да разкажем в тази скромна брошура.

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868192

СОЦИАЛИСТИЧЕСКАТА ИНДУСТРИАЛИЗАЦИЯ В ОКРЪГА

През последните две десетилетия нашият народ под ръководство на Българската комунистическа партия, с неограничената братска и безкористна помощ на Съветския съюз, в тесно сътрудничество с другите социалистически страни, преодоля вековната изостаналост на страната. Осъществи се заветната мечта на вождя и учателя на Българския народ Георги Димитров — за 15-20 години нашата страна да постигне онова, което другите страни при други условия са постигнали за цяло столетие. Ние с пълно основание можем да се гордеем, че бедна, зависима и изостанала капиталистическа България се превърна в свободна и независима социалистическа страна с напреднала индустрия и едро механизирано селско стопанство.

Общата промишлена продукция през 1962 година нарасна 15 пъти в сравнение с 1939 г. Сега за по-малко от 18 работни дни се произвежда толкова промишлена продукция, колкото е произвеждана през цялата 1939 г.

Социалистическото селско стопанство убедително показва свое то превъзходство над дребното капиталистическо стопанство. В сравнение с довоенното равнище, през 1962 г. продукцията на растениевъдството е увеличена с 88,3 на сто, а на животинската продукция — с 51,2 на сто.

Народната власт откри необятен простор за бурен подем на културната революция. Образованието и културата станаха достояние на най-широките народни маси.

Изключително голяма роля за всички тези успехи, за бързия напредък на нашата страна по пътя на социализма имат историческите решения на Априлския пленум на ЦК на БКП.

Под ръководството на окръжния комитет на БКП и окръжната партийна организация трудещите се от Русенски окръг постигнаха забележителни успехи в социалистическото преустройство на икономиката на окръга. От аграрно-промишлен район на страната в миналото, той се превърна в окръг с развита индустрия и модерно селско стопанство. Промислената продукция през 1963 г. достигна 76 на сто от общата продукция на окръга.

Важно значение за окръга и цялата страна има река Дунав, която ни свързва с много социалистически и други европейски страни. Гордост за Русе е построеният през 1954 г. на р. Дунав Мост на дружбата.

Русенски окръг сега дава 4,04 на сто от промишлената продукция на страната. Износът от окръга спрямо общия износ на страната във валутна стойност е около 5 на сто. Износът се характеризира

главно с това, че докато в недалечното минало се изнасяха главно селскостопански произведения, то с развитието на промишлеността през годините на народната власт сега основен дял се пада на промишленото производство. За това говори фактът, че през 1963 г. износът на промишлените предприятия бе 77, 4 на сто, а на селскостопански произведения — 22,6 на сто, а общо продукцията на предприятията от хранително-вкусовата промишленост: зеленчуци, консерви, млечни, местни и други произведения — 43 на сто. През 1964 г. износът на промишлената продукция ще продължи да расте и ще стигне 81 на сто, а на селскостопанските произведения — 19 на сто. Основен дял в износа ще вземат машиностроителните и химическите предприятия.

До Девети септември 1944 г. промишлеността в нашия окръг бе дребна и разпокъсана. На територията на гр. Русе, където е била съсредоточена промишлеността, е имало 91 дребни промишлени предприятия и работилници, в които са работили средно по 50 души. Само в няколко по-големи предприятия, които принадлежаха главно на чужди фирми (като „Мюлхаупт“, Захарната ф-ка, „Жити“, Тракцията) са имали по-много работници, но не повече от 300 души. Общо в промишлените предприятия е произвеждана продукция за около 16 000 000 лв. Работниците са били подложени на жестока експлоатация от чужди и наши капиталисти. Продължителността на работния ден е надхвърлял 10-12 часа. Заплатите на работниците са били мизерни. Липсваше трудово законодателство, трудовите злоупотреби са били чести явления. Работело се е при лоши, съвсем примитивни условия, и производителността на труда е била крайно ниска.

През годините на народната власт промишлеността в нашия окръг коренно се измени. И дума не може да става за сравнение с това, което е било. Днес в окръга работят 62 уедрени социалистически предприятия, които произвеждат повече от 17 пъти промишлена продукция, в сравнение с произведената през 1939 година.

Съществуващите стари предприятия бяха основно обновени и реконструирани. Създадох се нови предприятия. Въведоха се нови, прогресивни методи на производство. Усвоиха се много нови производства: различни видове селскостопански машини, модерни кораби и влекачи, товарни и хладилни вагони, разнообразни химически произведения, фини текстилни тъкани и много други, които доскоро се внасяха от чужбина. Близко 40 на сто от ръста на промишленото производство в окръга е резултат на повишаването на производителността на труда. Ако вземем за база 1952 г., общата промишлена продукция през 1963 г. е нараснала близо 4 пъти, в това число: на маши-

ностроенето — повече от 6 пъти, на химическата промишленост — повече от 5 пъти, на хранително-вкусовата промишленост — повече от 3 пъти. Производителността на труда през същия период е нараснала близо два пъти.

Тези успехи не биха били възможни, както вече изтъкнахме, без щедрата подкрепа и безкористната помощ на великия Съветски съюз. Голяма част от машините за съоръжаването на нашите заводи са съветско производство. Реконструкцията на всички наши заводи бе извършена с ценната подкрепа и съдействие на Съветския съюз. Много производственици, инженери и техници се обучаваха и продължават да се обучават да работят на съвременните машини с помощта на съветски специалисти.

Особено голямо развитие получи машиностроенето през годините на народната власт и главно след Априлския пленум на ЦК на БКП. Русенските машиностроителни предприятия постигнаха големи успехи в подобряване технологията и организацията на производството, в усъвършенстване изработката на нови машини и машинни изделия с високо качество и подобрени технико-икономически показатели. В периода 1956/1963 г. се осъществиха реконструкция и разширение на почти всички стари предприятия.

Машиностроителната и металообработващата промишленост на нашия окръг има национално значение. По обем на машиностроителната си продукция окръгът е на второ място в страната. Дялът на отрасъла в общата промишлена продукция на окръга надхвърля 25 на сто.

В град Русе бе създаден най-крупният в страната завод за селскостопански машини — ДМЗ „Георги Димитров“. През последните години колективът на завода усвои производството на 130 вида селскостопански машини, с което оказва голяма помощ на нашето социалистическо селско стопанство за механизирането на основните агротехнически работи.

ЛВЗ „Васил Коларов“ — най-старото предприятие в страната, което скоро ще отпразнува 100-годишнината от основаването си претърпя основна реконструкция. На мястото на предишната работилница за поправка на вагони и локомотиви, през годините на народната власт израсна завод за производство на товарни, пътнически и хладилни вагони. Сега заводът се преустройва за ремонт и на дизелови локомотиви.

Преустроен се и старото предприятие за производство на свързочни материали — завод „Жити“, чиято продукция през последните 6—7 години нарасна 3—4 пъти.

В близост до Русенското пристанище, на брега на Дунав израс-
наха корпусите на новия модерен корабостроителен завод „Иван Ди-
митров“. Той има един от най-големите докове по Дунава. Само през
последните две години заводът увеличи производството си повече от
два пъти. Бяха усвоени и пуснати в редовно производство много ви-
дове несамходни и самходни речни морски кораби с различен то-
наж.

Значителен ръст бележи и електропромишлеността в окръга.
Завод „Найден Киров“ беше изнесен на нова площадка, монтирани
бяха и се пуснаха в действие тук нови високопроизводителни машини
и агрегати. Продукцията на завода обхваща широк асортимент елек-
троинсталационни и изолационни материали, които сега намират ши-
рок пазар в 38 страни на света.

В генералната перспектива за развитието на машиностроенето в
окръга до 1980 г. се предвижда значително развитие на съществу-
ващите предприятия. Ще се разшири и удвои производството на но-
ви машини и съоръжения. В близките години ще се пусне в редовна
серия производството на мотокари, трактор „Болгар—112“, нови ди-
зелови вагони, кораби и други.

Химическата промишленост, макар и нов отрасъл в окръга, вече
заема 8,8 на сто от общата ни промишлена продукция и ежегодно
се разраства. С всеки изминат ден тя дава все повече и повече нови и
качествени стоки за населението. Тя ще играе все по-важна роля. Де-
кемврийският пленум на ЦК на КПСС даде особено висока оценка на
химията. „Ако беше жив Ленин, сигурно щеше да каже: комунизъм
— това е съветска власт плюс електрификация, плюс химизация на
цялото народно стопанство“. И наистина ние не можем да си предста-
вим бъдещото развитие на комунистическото общество без химията.
Чрез химизацията на народното стопанство ще се осигурят високи
добиви от селското стопанство. Сега това е фактор за подобряване
материалното благосъстояние на населението, а с развитието на син-
тетичните влакна и другите отрасли химията все повече ще влияе да
се подобрява битът на населението. Няма дом, фабрика, учреждение,
където да не намерим продуктите на нашата химическа промишле-
ност. Именно в осъществяването на тази правилна политика завод
„Петър Караминчев“ от старо предприятие за преработка на каучук,
се превърна в модерен завод за пластмасови изделия.

ДЕЛОТО НА СТРОИТЕЛНИТЕ СКЕЛИ

През годините на народната власт строителството в нашия окръг отбеляза голям напредък. Огромните заводски корпуси, слънчевите училищни сгради, високите строителни скели, които продължават да израстват на дълж и шир, красноречиво потвърждават, че изминатият път е бил правилен, че перспективите — още по-завладяващи.

Преди 9. IX. 1944 г. строителството у нас се извършваше изключително по предприемачески начин. Жестоката беше експлоатацията на строителните работници. Трудът им беше тежък, непосилен. Липсваше каквато и да било механизация и всички процеси се извършваха ръчно. По-старите си спомнят как строителните работници мъкнеха на гръб тухли по скелите и етажите, вдигаха бетона и разтворите с кофи и т. н. Освен това „дюлгерите“, както ги наричаха тогава, работеха едва 7-8 месеца в годината, а през останалото време търсеха как по други начини да припечелват прехраната на семействата си.

Всичко това днес е само лош спомен от миналото. След 9. IX. 1944 г. в нашата страна бяха създадени държавни строителни предприятия, съоръжени с нова, модерна техника, която отговаря на съвременните изисквания на строителното производство.

През годините на народната власт в нашия окръг се разгърна голямо промишлено, гражданско и културно-битово строителство, за което преди можеше само да се мечтае. В неимоверно кратки срокове бяха изградени Мостът на дружбата, ДМЗ „Г. Димитров“, завод „Н. Киров“, Млекозаводът... Всички съществуващи промишлени предприятия в нашия окръг бяха реконструирани и придобиха съвременен социалистически вид. Жилищното и комуналното строителство се разгърнаха в големи мащаби както в града, така и в селото. Почти във всички села на окръга бяха построени красиви и удобни читалищни домове, здравни пунктове и търговски магазини. Нямама вече село, което да не е електрифицирано и водоснабдено.

Русе се изгражда като модерен и красив административен, политически и културен център. Само през последните няколко години издигнаха снага 322 жилищни блока с 4552 апартамента и 230 000 кв. м жилищна площ.

Успехите в строителството се дължат преди всичко на големите грижи на партията и правителството да бъде създадена добра материално-техническа база на строителните предприятия. Решително си проби път индустриализацията на строителството. С успех се внедри индустриалният начин при строителството на промишлените пред-

приятия. Добри резултати бяха постигнати през последните години и в едропанелното жилищно строителство. Досега по този метод са построени 870 апартамента, а занапред ще се строят по 600—800 апартамента годишно. С изграждането на Домостроителния комбинат, който представлява крупно индустриално предприятие за железобетонни конструкции и елементи, се създаде мощна база за индустриално строителство и за внедряване на техническия прогрес. Само през тази година той ще произведе за нуждите на строителството над 60 000 куб. м елементи.

През годините на народната власт бе създадена Окръжната строителна организация, която укрепна и се разрасна. Днес тя е готова да извършва всякакъв вид строителство в определените срокове и отговарящо на съвременните технически изисквания. Докато преди 9. IX. 1944 г. механизацията на строителния труд беше само неосъществимо пожелание, сега Окръжната строителна организация в Русе разполага с мощна техника, която рязко ускорява строителството и повишава производителността на труда: 28 самосвала и 12 бордови коли, 2 багера, 5 автокрана, 3 полукрана, 54 хаспела, 20 варомешалки, 13 бетоначки, 50 вибратора и много други.

Необхватни са успехите, които постигнаха нашите доблестни строители през славното двадесетилетие на свободния творчески живот, на нашия неспирен икономически и културен подем. Есник, което техните златни ръце са съградили, ляга в гранитната основа на комунистическото общество в нашата Родина.

ВЪЗХОДЪТ НА ТРАНСПОРТА И СЪОБЩЕНИЯТА

Под бащинските грижи на партията и правителството транспортът в Русенски окръг се развива с все по-бързи темпове и става все по-важен отрасъл на икономиката. През годините на народната власт железопътният, водният и автомобилният транспорт се разраснаха няколкократно. Град Русе се обособи като интензивен транспортен възел и е един от най-големите вносни и износни пунктове на нашата страна.

Бурно се развива железопътният транспорт. Докато през 1954 г. окръгът разполагаше с 42 000 м гарови коловози, през 1964 г. те нарастват на 80 126 м — близо 2 пъти. Удължени са двойно коловозите в гарите Ватово, Червена вода, Образцов чифлик, Иваново. Две мощни, Горна Манастирица и Бяла. През същия период бяха построени нови гари: Русе — разпределителна, Русе — пътническа, Ястребово, Долапите, Табачка и Морунца с 23 750 м обща дължина на гаровите коловози. Увеличиха се и коловозите в индустриалните пред-

приятна — от 7000 на 14 760 м. В района на окръга релсовият път беше подобрен, което позволи скоростта от 60 км да нарасне на 75—80 км в час. През 1963 г. влезе в експлоатация електрифицираният участък Русе — Горна Ориховица, по който влаковете от Русе за вътрешността на страната се извозват предимно с електролокомотиви.

Локомотивното депо в Русе е първото в страната. През 1944 г. то имаше 42 парни локомотива със слаба производителност, а сега разполага с 47 високопроизводителни локомотива. Обемът на работата, изразен в бруто тонкилометри, само през периода 1956/1964 г. нарасна близо 2 пъти. Това дойде като резултат на най-пълното използване на теглителната мощност на локомотивите, взаимствано от богатия съветски сплит. През 1944 г. средно един локомотив е теглил 350 тона, а през 1956 г. — 820 тона и през 1964 г. — вече 910 тона.

През 1944 г. при съществуващите тогава гари в жп възел Русе са композирани и изпратени 1825 товарни влака с 41 975 вагона, през 1956 (при наличието на Моста на дружбата и двете нови гари) — 4946 влака с 206 438 вагона, а през 1963 г. — 9279 влака с 415 862 вагона. През същия период чувствително е подобрен и увеличен и превозът на пътници.

През 1963 г. в експлоатация влезе нова товарна гара, която разполага с модерни покрити и открити магазини, бетонирани разтоварвателни площадки, 14 коловоза и 2 козлови крана с товароподемност 5 и 10 тона. В резултат на това преработвателната способност на гарите по товаренето и разтоварването на вагоните се увеличи 2—3 пъти. Тази година се строи 5-тонен козлов кран в гара Бяла.

Развитието на речното корабоплаване по Дунав до 9. IX. 44 г. в сравнение с другите дунавски страни, беше незначително. Народната власт наследи малък търговски флот, състоящ се от 5 пътнически кораба, 3 влекача с мощност 3000 к. с. и 8 шлепа с 5147 тона товароподемност. През 1944 г. с този флот са били извозени 53 700 тона товари и 109 609 пътника.

Сега Параходство БРП разполага с голям корабен парк и е на едно от първите места между другите дунавски страни. Пътническите кораби през 1964 г. ще превозят 656 000 пътници. Броят на влекачите от 3 се увеличи на 22 с мощност 13 119 к. с., а на шлеповете от 8 достигна 90 с 58 844 тона. . . През 1964 г. те ще извозят 1 814 000 тона различни товари за нуждите на народното стопанство.

В перспективата до 1980 г. се предвижда броят на пътнически-те кораби да достигне 30, на влекачите — 60, а на шлеповете и танковете — 173, с обща товароподемност 170 000 тона. Това голямо увеличение на корабния парк е съобразено с нуждите на народното стопанство през този период.

Пристанище Русе, първото наше дунавско пристанище, е най-големият вносно-износен пункт на страната за държавите от Средна и Източна Европа. Потокът от български и чуждестранни шлепове и кораби не престава почти през цялата година.

През 20-те години на социалистическо развитие съоръженията на пристанището нараснаха, както следва: механизирани кейови стени от 780 м на 1380 метра, покрити складови площи от 1650 на 3234 кв. м, електрически портални кранове от 4 на 9, автокранове от 1 на 7. Пристанището разполага и с автопогрузи, автовлекачи и електротоварачи, непозната преди механизация.

През следващите години механизацията в Русенското пристанище ще се увеличи още повече. Предвижда се до 1970 г. механизирани кейови стени да стигнат 2080 м, покритите складови площи — 8834 кв. м, порталните електрически кранове — 12 и тиловата механизация да нарасне на 38 броя разнообразни товароподемни машини.

Автомобилният транспорт е най-млад транспорт и с пълно право можем да кажем, че неговото развитие е дело на народната власт. До преди 9. IX. 44 г. автотранспортът в Русе се е развивал с изключително бавни темпове.

По решение на ЦК на БКП и МС през 1948 г. се създадоха 4 автомобилни управления. През 1952 г. бе създаден УАТ — клон Русе. Материалната база на клона се състоеше от 10 товарни автомобили и 10 автобуса. Още през следващата година броят на товарните автомобили нарасна на 30. За да можем да си представим по-изразително развитието на автомобилния транспорт в Русенски окръг, нека направим съпоставка с превозната дейност тогава и сега: тоновете и тонкилометрите, които са извозени и произведени през цялата 1953 г. сега представляват само един месец работа. Същото е положението и в градския и извънградския пътнически превоз. През 1957 г. беше построена и съоръжена с най-модерна съветска техни-

ка нова автобаза за обслужване на 130 автомобили. С това значително се подобри качеството на извършваните ремонти и се намалиха непроизводителните престои.

Тази година ще бъдат извозени 1 384 000 тона различни видове товари и 36 550 000 пътника. В перспективата до 1980 г. се предвижда броят на товарните автомобили да нарасне от 245 през 1964 г. на 1883, на ремаркетата — от 88 на 296, на автобусите — от 98 на 327, на пътническите ремаркета от 28 на 86, на леките пътнически автомобили — от 30 на 142. През този период преимуществено развитието ще получи товарният таксиметров превоз, тъй като се предвижда да се замени напълно конската тяга в градовете. Броят на тези автомобили ще нарасне от 87 през 1964 г. на 890, или през 1980 година ДАП ще разполага с 3297 моторни превозни средства.

До 9. IX. 44 г. малките леки коли са били 12, а сега са над 1200. И техният брой непрекъснато се увеличава.

Голямо развитие през годините на свободата получиха и съобщенията. Броят на пощенските телеграфни станции в окръга преди 9. IX. 44 г. са били 31 и то в по-големите възлови селища. През 1956 г. той нарасна на 57, а сега те са 67.

ТЪРГОВИЯТА ПРЕЗ ПЕРИОДА 1952 — 1963 ГОДИНА

След победата на 9 септември се откри нов път за възход на народното стопанство, създадоха се предпоставки непрестанно да се повишава благосъстоянието на трудещите се. С всяка измината година отраслите на материалното производство произвеждат все повече стоки за широко потребление, все по-пълно задоволяват стоковата мрежа с разнообразни и по-качествени стоки. Затова съществено се разрасна и потреблението. Докато през 1952 г. — в края на първата петилетка — в рамките на сегашния окръг населението е закупило стоки за 36 843 000 лв и през 1956 г. — за 50 767 000 лв, то през 1963 г. общата сума на стокооборота достигна 107 269 000 лева. Това показва, че стокооборотът само за 12 години се е увеличил над три пъти. През 1952 г. на глава от населението са произведени за 166 лева стоки за широко потребление, през 1956 г. — за 215 лв, а през 1963 г. — за 402 лв. Тези постижения са прекрасен успех на народната власт на родната промишленост и на селското ни стопанство, на нашата социалистическа търговия.

Относителният дял на реализирания в окръга стокооборот не-прекъснато расте. Докато през 1952 г. продадените на населението в Русенски окръг стоки представляваха 3,18 на сто от общия стокооборот в страната, то през 1963 г. относителното тегло на стокооборота се увеличи на 3,40 на сто.

Особено бързо развитие получи търговията след Априлския пленум и VII конгрес на БКП, когато бяха проведени важни мероприятия за по-нататъшен подем във всички отрасли на народното стопанство. Докато през периода 1952 — 1956 г. средният темп на нарастване на стокооборота по икономическия показател „На глава от населението“ е 12 лева на година, то през периода 1956—1963 г. е близо 30 лева средно на година. Ясно е, че тези мероприятия осигуриха след Априлския пленум пълно задоволяване на потребностите на трудещите се. Ярък израз за това са продадените количества стоки в натурално изражение на населението. Данните недвусмислено говорят, че трудовите хора се хранят, обличат и обзавеждат по-добре. Ето например как са нараснали продажбите на хранителни продукти през периода от 1952 до 1963 г.

Хранителни продукти	м/ка	Години		
		1952	1956	1963
Ориз	т	309	684	885
Месо	т	1137	1142	2360
Месни произведения	т	426	882	2240
Растителни хранителни масла	т	619	900	2680
Захар	т	588	904	1661
Сирене и кашкавал	т	290	702	1399
Млечни масла	т	77	90	116
Яйца	хил. бр.	—	3307	5627
Мляко	хил. л	—	2200	6290
Зеленчукови консерви	т	294	636	1306
Плодови консерви	т	320	600	1068
Захарни изделия	т	—	946	1980

МЕСНИ
ПРОИЗВЕДЕНИЯ
(в тонне)

482,9

100

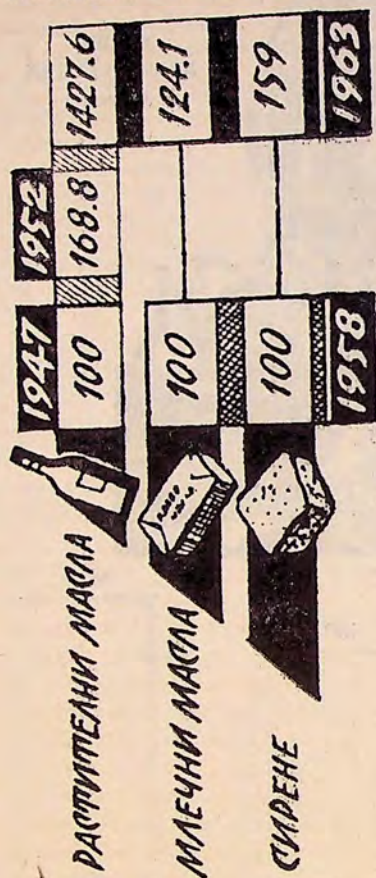

1952

1963

Посочените цифри показват, че количеството на основните видове хранителни продукти, с които се задоволяват нуждите на население,

нието, нараства с всяка изминала година. Така например, докато на глава от населението през 1952 г. се падаха по 1.40 кг орнз, през 1956 г. — 2,70 кг, през 1963 г., — по 3,30 кг, или потреблението се

е увеличило повече от два пъти. Консумацията на месо също нарасна близо два пъти, на растителните масла — повече от три пъти — от 2,81 кг през 1952 г. на 10,05 кг през 1962 г., на сиренето и кашкавала повече от три пъти, на захарта — два пъти. Увеличило се е потреблението и на захарни изделия, яйца, мляко и др. И още нещо: в действителност потреблението на населението е по-голямо от посоченото, тъй като в данните не са включени хранителните стоки, които се от окръга с всяка измината година все по-добре се хранят, града и селото. Не е включена и продукцията, получена от ТКЗС, ДЗС и др. Всичко това по най-безспорен начин показва, че трудещите се от окръга с всяка измината година все по-добре се хранят.

Съществен дял в големия ръст на потреблението на хранителните продукти има общественото хранене, което през периода 1952 — 1963 г. се стабилизира и постигна значителни успехи. Реализираният стокооборот през 1963 г. е 22 милиона лева, срещу 6 милиона през 1952 година.

През тези години на общ възход културата все по-решително навлизаше в бита на градското и селското население. Непрекъснато се увеличават покупките на промишлени стоки за задоволяване на битовите и културните потребности. В живота на трудовите хора масово навлязоха стоки, които по-рано се считаха за лукс: перални, бойлери, прахосмукачки, хладилници, телевизори, леки коли и пр. Сега над 17 хиляди домакинства в окръга имат електрически перални машини. Повече от 4 хиляди домакинства разполагат с хладилници, 5 хиляди — с телевизори.

Непрекъснато се разширява и модернизира търговската мрежа. Няма ги вече малките схлупени дюкянчета. Работниците и кооператорите сега се обслужват от просторни и с вкус подредени магазини, от щандиста и магазинери, които работят по най-прогресивните социалистически методи на търговско обслужване. Докато през 1959 г. в окръга е имало 656 магазина със 778 работни места, то през 1963 г. работят 761 магазина с 921 работни места, което означава, че само за три години са открити 105 нови магазина със 145 работни места. Сега 186 търговски обекта са на самообслужване, а 197 — с открит показ на стоките. Разшири се и мрежата от заведения на общественото хранене. От 349 обекта с 8747 места за сядане през 1959 година техният брой само за три години се увеличи на 482 обекта с 20 297 места за сядане.

Броят на животните на 1000 дка земя също се увеличава: на овцете — от 98,6 през 1952 г. на 110,6 през 1956 г., на свинете от 6,8 на 29,4, на кокошките — от 97,3 на 152,6. Тракторите, приведени към 15 к. с., се увеличили от 0,3 броя на 1000 дка земя през 1952 г. на 0,6 през 1956 г.

Резултатите от развитието на кооперативните стопанства през този период са значителни, но те бяха далеч под възможностите, които дава кооперативната форма на организация на селскостопанското производство. През периода на култа към личността бяха допуснати редица извращения във формите и методите на ръководство в селското стопанство. Произведената в ТКЗС продукция се предаваше на държавата под формата на задължителни доставки по крайно ниски цени. Това доведе до намаляване на производството.

След Априлския пленум на ЦК на БКП, състоял се през 1956 година бяха проведени редица мероприятия, с които се повиши материалната заинтересованост за разширяване на производството. Повишиха се изкупните цени на някои основни култури и животински продукти. Подобриха се формите и методите на ръководство. Изпратени бяха специалисти, които да оглавят производството. В резултат на това се укрепи материално-техническата база на ТКЗС. Постигнати бяха значителни производствени успехи. Повишиха се добивите и се увеличи общата продукция на растениевъдството и животновъдството.

В окръга сега има 29 обединени ТКЗС с 1 793 000 дка стопанисвана земя, в това число 1 457 000 дка обработваема площ. В края на 1963 година кооперираното население в окръга възлизаше на 142 хиляди души (70 764 жени, 71 393 мъже), от които постоянно участващи в производствената дейност на ТКЗС 52 470 кооператори — 33 440 в растениевъдството и 6160 в животновъдството.

Вследствие на увеличаването на селскостопанската техника и на подобряването на организацията на труда броят на постоянно заетите кооператори-механизатори непрестанно расте. През 1963 година този брой възлиза на 2680 души, т. е. с 860 души повече в сравнение с 1962 година.

В резултат на подобряването на организацията на работата във фермите и отраслите, административно-управленческият персонал значително намаля: от 3039 броя през 1959 година на 2661 броя през 1963 година.

Под ръководството на ОК на БКП и НК на ОНС, въпреки тежките условия през последните няколко години, производството непрестанно нараства. Общата продукция от 69 348 000 лева нарасна на 99 284 000 лева, или се е увеличила с 43 на сто. Произведената чиста продукция през 1963 г. възлиза на 58 553 000 лева, с 25 380 000

по-повече, отколкото през 1959 година. Само през 1963 г. тя се увеличила спрямо 1962 г. с 19.1 на сто. В някои стопанства това нарастване е още по-голямо: Босилковци — 77 на сто, Караманово — 60 на сто, Обретеник — 56.6 на сто, Русе — 37 на сто и др.

В резултат на увеличаването на чистата продукция съответно се увеличиха фондовете на ТКЗС и заплащането на кооператорите. През 1959 г. бяха разпределени 26 964 000 лева, а през 1963 г. — 41 000 000 лева. Средното заплащане на един човекoden от 1.94 лв през 1959 г. нарасна на 3.32 лв през 1963 г.

В областта на механизацията окръгът също бележи големи успехи. Степента на механизацията на основните видове полски работи значително се повиши. През 1956 г. на 1000 дка обработваема земя са се падали 0.6 трактора, приравнени към 15 к. с., през 1963 г. броят им е нараснал на 1.04, а на комбайните — съответно от 0.1 на 0.2 броя.

С цел бързо да се увеличи производството, по-широко да се задоволяват нуждите на трудещите се от хранителни продукти и на промишлеността от суровини, се наложиха мерки за преустройство и по-нататъшно укрепване на ТКЗС. Това позволява все по-пълно да се използват наличната техника, земята и трудовите ресурси.

След 9. IX. 1944 г. в резултат на правилната политика на партията и правителството в окръга бяха изградени и продължават да се изграждат нови поливни площи, които обхващат стотици хиляди декарни обработваеми земи — през 1959 г. — 178 694 дка, а през 1963 година — 243 316 дка. Сега, през 1964 г., ТКЗС разполагат с 251 926 дка поливни площи, които са 42 пъти повече от напояваните земи преди 9. IX. 1944 г.

С изграждането на Бръшленско-Сандровската и със сега вече граждащите се напоятелни системи се променн и продължава да се променя обликът на селскостопанското производство. Зеленчукопроизводството и ягодарството станаха основни отрасли, носещи добри парични доходи на стопанствата. Създадох се условия за отглеждане на праскови. Разшириха се площите на индустриалните и техническите култури.

До 9. IX. 1944 г. зеленчукопроизводството в окръга бе свързано доточено в малки частни градини („багчи“) по поречията на Русенски Лом, Баниски Лом и Янтра. В тях се произвеждаха само ранни салати и репички. Производството за домашн и пипер бе късно и крайно недостатъчно. Затова окръгът внасяше 2000—3000 тона пресни зеленчуци — ранни домати, краставици, пипер и пр. от Пловдивски и Търновски окръзи. И след 9. IX. 1944 г., до победата на кооперативния строй на село, картината на производството на зеленчуци не беше рязко променена. Коренната промяна настъпи след из-

граждането и укрепването на ТКЗС, когато се създадоха големи кооперативни зеленчукови градини. Благодарение на огромната организаторска работа за няколко години бяха подготвени достатъчно градинарски кадри. Така, от 1956 г. Русенски окръг не само че не внася домати от други окръзи, но и предава огромни количества за външния пазар. През 1956 г. от окръга бяха изнесени 300 т ранни домати, а през 1963 г. — 13 000 тона. Освен това, миналата година бяха изнесени и над 270 т ранни краставици, 800 т дини, 200 т пипер и други зеленчуци.

Преди 9. IX. 1944 г. овощарството и лозарството бяха дребни и слабо развити отрасли. Те имаха предимно любителски характер. Особено слабо бе развито овощарството (овощни градини имаше само в някои села и то върху училищни или читалищни ниви с размер от 5 до 20 дка). Само в с. Полско Косово беше създадено едно групово насаждение от 400 дка, което в условията на частното стопанство не можа да процъфти. След като бяха изградени кооперативните стопанства, се появиха първите промишлени овощни насаждения. През 1952 година площта на кооперативните овощни градини в окръга беше 8852 декара, през 1956 година — 23 000 декара, през 1959 година — 27 500 декара и през 1963 година — 31 400 декара. От непознатата преди 9. IX. 1944 година ягодата вече заема 4300 декара и годишно дава над 1700 т продукция.

Някога лозарството задоволяваше предимно личните нужди на производителите. Промислено лозарство имаше само в Русе и в някои села на Русенска и Беленска околии. През 1944 година в окръга имаше 44 680 декара лозя. Днес те са над 95 000 декара, от които около 68 на сто са промишлени насаждения. Особено развитие промишленото лозарство получи след Априлския пленум на ЦК на БКП и след обединяването на кооперативните стопанства. През 1952 година площта на кооперативните лозя бе 8107 декара, през 1956 година — 19 725 декара, през 1959 година — 43 786 декара и през 1963 година — 58 556 декара. През 1963 година лозарството в окръга предаде на изкупвателните предприятия 62 702 т грозде, от които 26 659 т за износ.

Достигнати са високи средни добиви: 1435 кг десертно и 1064 кг винено грозде средно от декар, с което окръгът се нарежда на първо място в страната. Само ТКЗС „Първи май“ — Русе предаде за износ 5229 т грозде. Други 6 кооперативни стопанства предадоха по над 1000 т грозде за износ. Три години подред (1960, 1961 и 1962) ТКЗС — Пиргово бе национален първенец по лозарството, а ТКЗС — Батишница през 1963 година зае второ място в страната.

Добри успехи бяха постигнати и в областта на животновъдството. Увеличен е броят на кравите от 5721 глави през 1955 година на

9300 през 1960 година. От 140 000 през 1955 година овцете се увеличили на 180 000. През същия период се увеличили съответно: свинете — от 15 000 на 60 000 броя, птиците — от 83 000 на 450 000 броя и др. Производството на краве мляко през същия период е увеличено от 5800 тона на 19 000 тона, а средният млекодобив на фуражна крава — от 1030 л на 2300 л; на овче мляко — от 4600 т на 6709 т. През 1956 година бяха изкупени 308 т вълна, а през 1960 година — 531 тона. Средният настриг се увеличи от 2,3 кг на 2,936 кг от овца.

Особено големи постижения има ТКЗС — Сливо поле, което години наред е национален първенец в овцевъдството. През 1960 година средният настриг на вълна от 1500 овце бе по 5 кг, а в някои стада от млади животни бе достигнат 8 кг среден настриг. Стопанството получи през 1955 година 3 881 000 яйца, а през 1960 година — 22 995 000.

Заедно с животновъдството се развива и ветеринарното дело. Усвояват се нови и нови диагностични методи, проучват се неизвестни досега заболявания по селскостопанските животни, откриват се високо ефективни препарати и лечебни средства. В резултат на това процентът на смъртността сред животните намаля. До 1956 година смъртността при овцете в окръга се движеше от 10 до 12 на сто, а през 1960 година тя спадна до 1 на сто. Също значително намаля смъртността сред свинете, птиците и другите видове животни.

НЕСПИРЕН ВЪЗХОД НА НАРОДНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Периодът след Девети септември 1944 година е период на разцвет на народното образование. Под грижите на партията и народната власт учебното дело в Русенски окръг се развива с бързи крачки.

Предучилищното възпитание преди 9 септември 1944 година се осъществяваше от различни благотворителни и чуждестранни мисионерски дружества. Съществуваха 8 забавачници за деца до 7 годишна възраст и 3 дома — приюти за деца до 16-годишна възраст. Възпитанието в тях имаше ограничен, едностранчив, религиозно-мистичен характер.

След 9 септември 1944 г. настъпи бързо развитие на предучилищното възпитание в нашия окръг. През периода от 1944 година до Априлския пленум бяха открити 60 полудневни детски градини, в които се възпитаваша 1715 деца, 30 целодневни градини, 4 от които в селата, с общо 780 деца и 5 временни със 130 деца. След Априлския пленум настъпи още по-бързо развитие на мрежата от детски градини. Сега в окръга са обхванати в различните видове детски гра-

дини 11 980 деца (80 целодневни групи с 2066 деца, 114 полудневни градини с 3250 деца, 39 временни — с 1014 деца и 184 летни групи — с 5500 деца).

В условията на народната власт коренно се измениха характерът и съдържанието на работата в детските градини. Днес те осъществяват всестраниното развитие и възпитание на децата на народа.

Сериозни изменения бяха внесени в основното образование. Благодарение на резултатните мерки навсякъде в окръга бе осъществено задължително осмोकласно образование. Открити бяха 50 осмोकласни училища, с което се създадоха необходимите условия всички младежи и девойки в окръга да завършват своето основно образование. След 9 септември 1944 година бяха открити и две климатични училища, едно трудово-възпитателно, един интернат за циганчета и едно помощно училище в гр. Русе. Четири от училищата са на интернатни начала.

Докато преди 9 септември 1944 г. съществуваша един дом за сираци и един приют за девойки, издържани от разни благотворителни дружества, сега имаме 4 дома за деца и юноши на държавна издръжка. В настоящия момент в окръга има общо 23 общежития и 90 занимални за учениците в основните училища.

Големи са постиженията и на горния курс на общообразователните и професионалните училища. До 9 септември 1944 г. имаше в Русе 2 пълни гимназии и в гр. Бяла 1 непълна с общо около 2500 ученика. Съществуваша само 3 техникума — по машиностроене, по дървообработване и селскостопански край Образцов чифлик, едно професионално техническо училище по облекло и едно занаятчийско училище. Съществуваша и две чужди училища — немско и френско, които бяха проводници на чуждо влияние.

С оглед всестранините нужди на окръга, след 9 септември 1944 г. мрежата на тези учебни заведения се разшири извънредно много. Непълната гимназия в гр. Бяла се разрасна в единно смесено училище. Откриха се гимназии за изучаване на руски и английски език и музикална гимназия.

Сега в Русенски окръг има 23 професионални училища, от които 15 техникуми, 7 професионално-технически училища и едно зимно практическо училище в с. Копривец. Общо в професионалните училища се учат 8525 младежи и девойки. Само през миналата учебна година от тях са излезли 1831 специалисти.

Изключително много се разшири и мрежата на вечерното и задовъчното образование, а това дава възможност на стотици младежи и девойки да завършат средно и специално образование, без да се откъсват от производството. Сега във вечерната гимназия в Русе и във вечерните паралели в гр. Бяла се учат 946 ученика, а във вечерния техникум по механотехника и във вечерните паралели към професи-

оналите училища в Русе — 1783 ученика. Общо в техникумите и професионалните училища се учат 1807 задочника. Само през минатата учебна година във вечерните и задочните курсове бяха дипломирани 436 души. Така в нашия окръг се осъществява линията за създаване условия на всички, които желаят да завършат средно образование.

След 9 септември 1944 година коренно се измени и съдържанието на обучението в училищата. Едностранчивото, ненаучно, служещо на буржоазията обучение и възпитание на младото поколение, отсъпи място на научното, почиващо на основите на марксистко-ленинската теория обучение. Сега цялата учебно-възпитателна работа във всички степени училища се провежда съобразно Закона за по-тесна връзка на училището с живота. В нашите училища се отделя значително по-голямо внимание на трудовото обучение и възпитание на децата. Във всички основни училища бяха създадени работилници по трудово обучение, а в гр. Русе действа общоградска учебна работилница, в която учениците от горния курс провеждат своята учебна практика. Все по-тесна става връзката между училищата, предприятията и ТКЗС, в които учениците преминават производствената си практика и усвояват определени професии.

За да се издига на по-високо ниво учебно-възпитателната работа, съдейства и правилният подбор на квалифицирани учителски кадри. Сега в предучилищното възпитание, в началния курс и в гимназиите работят само редовни учители. В професионалните училища теорията по специалните предмети се преподава от 429 учителя, от които 151 са с висше образование, 131 са завършили специални институти, 41 са задочници, 99 са завършили средно специално образование, но с право на учители, и 7 са добри практики.

ПОСТИЖЕНИЯ НА КУЛТУРАТА В РУСЕ И ОКРЪГА ПРЕЗ ГОДИНИТЕ НА НАРОДНАТА ВЛАСТ

Социалистическата революция извършена на 9. IX. 1944 година, откри най-светли перспективи и възможности за всеostrанно развитие на нашия окръг в икономическо и културно отношение.

Априлският пленум на ЦК създаде още по-добри условия и даде нов тласък за още по-големи успехи в културната революция.

Пред многобройната армия от културни дейци в Русенски окръг се поставиха изискванията културните постижения и прояви да станат всенародно достояние, като се укрепват връзките на културните институти и дейци с трудещите се от града и селото.

Русенският народен театър „Сава Огнянов“ днес разполага със 112 човека артистичен и технически персонал, с технически и професионални възможности за многостранна театрална дейност. Възпитателното въздействие на драматургичното изкуство се гради на изискването то да бъде в по-голям контакт с трудещите се, както и с идеята си и художествена висота. Нашият театър своевременно откликна на партийния призив „Повече сред народа, по близко до живота“.

За естетическото възпитание на русенските трудещи се немалка роля играе и създадената през 1948 година филхармония, за основа на която послужиха музикалните традиции на Русе. Благодарение на упорития труд на талантиливите диригенти Константин Илнев, Добрин Петков, Емил Караманов и др., в скоро време на русенските ценители на изкуството бе поднесено зряло изпълнение на симфонична музика. Все повече се увеличаваше броят на концертите и на посетителите им. През 1963 г. те стигнаха цифрата 62, посетени от 25 135 слушателя.

За популяризиране на симфоничното изкуство в града и окръга особено помага ежегодният фестивал „Мартенски музикални дни“, който се превръща в традиция. През 1964 г. в рамките на „Мартенските музикални дни“ се състоя фестивал на българско симфонично творчество и изпълнителско изкуство.

Полезна роля играят и възпитателните концерти, изнасяни в предприятията, в окръжната библиотека и в някои училища.

За популяризиране на симфоничното изкуство спомогнаха също така и седмиците на българската музика, които се уреждат вече няколко години поред със съдействието на Съюза на българските композитори.

И оперното изкуство получи своето истинско развитие в нашата страна след 9 септември 1944 година. Партията и народната власт подкрепиха инициативата за създаване на оперен институт и в гр. Русе. Нашата опера се утвърждава вече като важен културен фактор за естетическото възпитание на трудещите се. Колективът на операта получи висока оценка на двата национални прегледа на оперното и балетно изкуство. Спектакли като „Повест за истинския човек“ от Прокофиев, „Цар Калоян“ от П. Владигеров, балетът „Лешникотрошачката“ от Чайковски и „Аида“ от Верди бяха показател за нарасналото певческо и актьорско майсторство на колектива.

За да се популяризира още повече оперното изкуство, партийното, профсъюзното и административното ръководства установяват сполучливи форми за общуване с трудещите се. Създадоха се връзки с 38 бригади за комунистически труд, пред които се изнасят беседи и концерти на изтъкнати солисти. Дейността на нашата опера излезе

извън рамките на Русе и Бяла и се насочи и към селата. С по-леки посещения бяха посетени Две могили, Тръстеник, Червена вода, както и градове в съседни окръзи.

Солистите на нашата опера засл. арт. Пенка Маринова, лауреатът на Димитровска награда Николай Здравков, лауреатите на II-ия преглед за млади оперни певци Тодор Бонев и Евелина Стойчева, както и Кирил Кръстев, Ана Георгиева и Иван Димов с достойнство защитават не само името на Русенската народна опера, но и името на цялото наше оперно изкуство на сцените в чужбина.

Русенската народна опера дава своя принос и за утвърждаването на българските оперни произведения. Ежегодно в нейния репертоар се включва българска оперна творба и се полагат усилия да бъде тя популяризирана сред публиката. Оперите „Цар Калоян“ и „Антигона 43“ са показател за творческа зрялост.

През 1960 г. се създаде куклен театър, който е най-младият културен институт в града ни. През 1963 г. неговите 305 спектакла бяха посетени от 73 915 деца.

Дял в естетическото възпитание се пада и на изобразителното изкуство. Преди 9 септември до произведенията на изобразителното изкуство имаха достъп само представители на едрата буржоазия и някои запалени колекционери. Девети септември 1944 г. направи преломи в това отношение. Изобразителното изкуство получи своето признание и сега влиза във все по-голям досег с широк кръг зрители. Създадената в Русе картинна галерия само за няколко години увеличи своя картинен фонд до 360 творби. По-миналата година изложбената площ се уголеми с още една зала. С това се даде възможност да се обнови експозицията на галерията.

В резултат на порасналата творческа активност на русенските художници през 1963 г. за окръжната художествена изложба бяха представени над 300 творби, като в изложбата влязоха 65 творби от 32 автора. Уредиха свои самостоятелни изложби художниците Марин Христов, Роксандра Костова и Димитър Стефанов, а част от художниците участваха в прегледа на извънстоличните групи, организиран в гр. Плевен, и в общата изложба в гр. Пловдив.

В годините на народната власт бяха извършени и редица положителни изменения в дейността на читалищата. В Русенски окръг през тези 20 години бяха построени нови просторни читалищни сгради в Бяла, Две могили, Щръклево, Обретеник, Екзарх Йосиф, Ценово, Копривец, Бойна, Писанец, Сандрово и др. През 1964 г. новите читалищни сгради в окръга достигнаха цифрата 37.

Данни за читателите и раздадените книги преди 9 септември нямаме, обаче темповете, с които се увеличават книжният фонд и броят на читателите, сега говорят за извънредно нарасналия интерес към книгата. През 1959 г. от всичко 300 библиотеки, 250 са с над 500 тома книжен фонд, общо с 670 000 тома, при 88 479 читателя и 1 028 682 раздадени книги. През 1963 г. библиотеките вече са 323 с 1 125 800 тома, със 128 400 читателя (с 39 921 повече от 1958 г.) и 1 672 210 тома раздадени книги. Трябва да се подчертае, че ежегодно се увеличава броят на раздаваната обществено-политическа литература: той вече надминава 150 000 тома (без раздадените от околната библиотека).

Нашата окръжна библиотека до 9 септември (дотогава градска библиотека) имаше около 40 000 тома книги. Днес тя има 200 000 тома книжен фонд с около 15 000 читателя, като през 1963 г. е раздала 326 000 тома книги. Болшинството от читателите ѝ са специалисти, организационни работници, работници от предприятията, учители, студенти и ученици. В своята дейност тя се развива като библиотека с научно направление.

Радиовъзлите и радиоуредбите се утвърждават като авторитетни пропагандаторски институти, които стават инициатори на редица почини в промишлеността и селското стопанство. Допреди 9 септември в Русенски окръг нямаше радиофицирани селища. Първото селище, което се радиофицира, бе с. Бойка (в края на 1949 г.). До 1959 година имаше радиофицирани 42 селища, а до края на 1963 г. те станаха 62, с над 35 000 радиоточки. Радиофицирани са и 40 предприятия и учреждения и 25 училища в окръга. В по-голяма част от радиофицираните селища се предава редовно местна програма. В последните години микрофоните на редица радиовъзли в Русе, Ценово, Обретенк, Сливо поле, Борово, Две могили, ДМЗ „Г. Димитров“, ЛВЗ „В. Коларов“, ДИП „П. Караминчев“ се превръщат в организатори на нови почини и агитатори на челния опит на първенците.

Нашият окръг вече четири години поред е национален първенец в местната радиопропаганда.

След 9 септември 1944 г. се роди една нова форма за естетическо възпитание на трудещите се — художествената самодейност. Преди това самото понятие „художествена самодейност“ не беше познато. То се изявяваше в дейността на съвсем ограничен брой хорове. За русенското гражданство тогава бяха познати железничарският хор, добруджанският хор, катедралният хор „Св. Георги“, а в селата изобщо нямаше такива колективи. Днес само в предприятията на гр. Русе са изградени 50 музикални състава: 17 хора, 7 оркестъра и 26 вокални групи. Това говори за народния интерес към изкуството. Бурно се развива и театралната, танцовата, естрадно-сатиричната и литературната самодейност. Редица колективи като читалищните хорове „Родина“ и „Дунавски звуци“, тия на предприятията „Г. Димитров“ и ЛВЗ „В. Коларов“, при Дома на културата на транспортните работници, в постиженията си вече бележат успехи, близки до професионалното изкуство. Няма село в окръга, към читалището на което да не съществува една или друга форма на художествена самодейност. А стана традиция периодически тя да показва постиженията си на концерти, срещи, фестивали и прегледи. Във Втория републикански фестивал на художествената самодейност в чест на 20-годишнината на народната власт участваха 481 самодейни колектива, обхващали една огромна армия от около 18 000 самодейци.

Допреди 9 септември за музеи в Русе не можеше да се говори. Съществуваша само една малка музейна сбирка към тогавашната мъжка гимназия, уредена от учителите историци, и къщата-музей в Бяла, създадена през 1903 г. от братята руси.

Сега в Русе съществуват: окръжният музей с отдел „Археология“, „Работническо революционно движение“ и „Природа“, музеят „Баба Тонка“ и музейна сбирка за младежкото революционно дви-

жение. Събирателската и популяризаторската работа на нашите музеи расте. Само през 1963 г. музейният фонд на окръжния музей се обогати с нови 264 експоната и е посетен от 120 051 души.

В годините преди 9 септември 1944 г. Русе имаше 4 киносалона и само едно селско кино (в Две могили).

И тук размахът е революционен. През 1963 г. бе завършено кинифицирането на окръга. Филмите в нашия окръг с. г. бяха посетени от 4 270 727 зрителя. Непрекъснато се подобрява културно-масовата работа. През изтеклата година бяха обсъдени 908 филма пред 96 872 зрители.

Добре заработи и ОП „Печатни произведения“, което през 1963 година изпълни плана си със 107,90 на сто.

Преди 4 години в гр. Русе беше създаден Клуб на културните дейци, чиято задача бе да централизира и целенасочи проявите на дейците от културните институти. Изградиха се секции по различни жанрове изкуство. В него се съсредоточи и литературната дейност. През последната десетилетка в Русе израснаха надеждни творци.

З Д Р А В Е О П А З В А Н Е

Преди 9. IX. 1944 г. на територията на сегашния Русенски окръг имаше 3 болнични заведения, 27 участъкови амбулатории в селата, дом на „Майката и детето“, 5 приюта за стари хора и недъгави лица, 15 аптеки, 11 от които в градовете.

В окръга работеха 41 лекари и зъболекари, 19 от които в областната болница, 1 в общинската болница в Русе, 2 в психиатричната болница в Бяла, 19 лекари и зъболекари работеха в участъковите амбулатории в селата и 1 лекар в „Дома на майката и детето“. В окръга имаше още 11 фелдшера, 16 акушерки и 17 медицински сестри. Селските труженици бяха почти без медицинско осигуряване. Специализирана помощ бе оказвана на населението само по очи, ушни, кожни и туберкулозни заболявания. В плачевно състояние беше амбулаторно-поликлиничното осигуряване на населението.

Медицинското обслужване — амбулаторно и стационарно, се правеше срещу заплащане, с изключение на осигурените.

Естествено бе при такова състояние на здравното дело населението да търси медицинска помощ в частните лекарски кабинети.

Снабдяването с лекарства беше изключително в ръцете на частни кооператори. Само в Русе работеше една общинска аптека.

Обяснимо е защо детската смъртност беше 164 на хиляда, а общата смъртност — повече от 12 на хиляда. Борбата срещу острият заразен заболявания — петнист тиф, коремен тиф, малария, дифте-

рия и др. — не се водеще организирано от здравните органи. Поради това те бяха широко разпространени сред населението.

Относително висока беше и смъртността сред родилките.

След победата на социалистическата революция в нашата страна грижата за здравето на населението стана всекидневна задача на партията и народната власт. С указ, издаден през 1951 г., на всички български граждани се осигурява безплатна медицинска помощ.

За 20 години народна власт здравеопазването в нашия окръг получи небивал размах. За това говорят данните за развитието на здравната мрежа.

Броят на здравните заведения от 36 през 1944 г. нараства на 169 през 1964 г. Увеличава се и броят на аптеките на 21, от които 13 в градовете и 8 в селата.

Болничните легла в окръга сега са 3920.

От общия брой на висшия медицински персонал през 1964 г. лекарите са 389, а стоматолозите — 98. Средният медицински персонал нарасна на 1047.

Създадени бяха постоянни детски ясли със 770 легла. В нашия окръг бяха създадени специализирани диспансери — психоневрологичен, онкологичен, кожно-венерологичен, противотуберкулозен, санитарно-противоепидемична станция и стоматологична поликлиника.

Невиждан размах получи амбулаторно-поликлиничното дело. През годините на народната власт поликлиниките от една нарастнаха на 11. Селските амбулатории от 27 през 1944 г. достигнаха 78 през 1964 г.

В селата бяха създадени 28 родилни дома.

Окръжният комитет на БКП и ОНС дейно подпомагат развитието на здравната мрежа. С бързи темпове расте строителството на здравни заведения. Завършен е първият етап от строежа на Единната окръжна болница. Построени бяха нови сгради за 6 детски ясли, Дом на майката и детето, Окръжна стоматологична поликлиника, една медикосанитарна част, 10 селски здравни служби, 18 сезонни детски ясли в селата, един онкологичен диспансер, поликлиника на тубдиспансера, градска болница в Бяла. Разширени са психоневрологичната болница в Бяла и една аптека. След допълнителни строителни работи бяха предоставени на здравеопазването още редица постройки: за три-те медико-санитарни части, самостоятелна сграда за бившата градска болница в Русе, 5 сгради за постоянни детски ясли, 10 — за аптечни заведения, за обединеното медицинско училище, помещения за селски амбулатории, родилни домове в селата, женски и детски консултации в градовете.

След Априлския пленум и особено след VIII конгрес на БКП въпросът за качеството на медицинското обслужване се постави още по-

ниво. Направена бе преоценка на досегашната структура на здравеопазването в окръга и бяха взети мерки за нейното преустройство в съответствие със съвременните изисквания.

През 1961, 1962 и особено през 1963 г. промишлените предприятия в нашия окръг бързо се разраснаха. Увеличи се и броят на заехтите в тях работници. Съществуващата организация на медико-санитарното обслужване вече не отговаряше на нуждите. Имаше разпокъсаност, липса на съгласуваност в работата. Непълноценно се използваше лечебно-диагностичната апаратура. Възникваха затруднения при амбулаторно-поликлиничната помощ на населението в Русе.

С помощта на ОК на БКП, ОНС и МНЗСГ през 1963 г. се пристъпи към обединяването на бившите окръжна и градска болници и на медико-санитарните части. Създадено бе единно здравно заведение с 1000 легла, с добре обзаведени стационарни звена като акушеро-гинекологичен комплекс със 160 легла, хирургически и терапевтически комплекси с по 200 легла, две детски отделения с общо 180 легла. Значително бе разширена базата и увеличени леглата на очното, ушното, инфекциозното, неврологичното и др. отделения.

Сполучливо бе разрешен и въпросът за качественото медико-санитарно обслужване на работниците от промишлените предприятия. Бившите медико-санитарни части се превърнаха в открити поликлиники, в които работят различни специализирани кабинети. Едно от терапевтичните отделения се профилира в отделение за професионални заболявания. Открит бе и специализиран профпатологичен кабинет. Медикосанитарното обслужване на работниците се приведе в съответствие с изискванията на живота.

Рязко се подобри медицинското обслужване на болните по домовете. Създадена бе по-добра организация на работата на станцията за бърза и неотложна медицинска помощ. 93 на сто от прегледите се извършват най-късно 5 часа след повикването.

С всяка измината година се увеличава броят на специалистите в сектора „Майчинство и детство“. Рязко се снижи майчината и детската смъртност. Майчината смъртност в нашия окръг, както и в цялата страна е далеч по-ниска от показателя за световната здравна организация.

Перспективата за развитие на здравеопазването, начертана от историческия Осми конгрес на БКП, е още по-радостна.

